

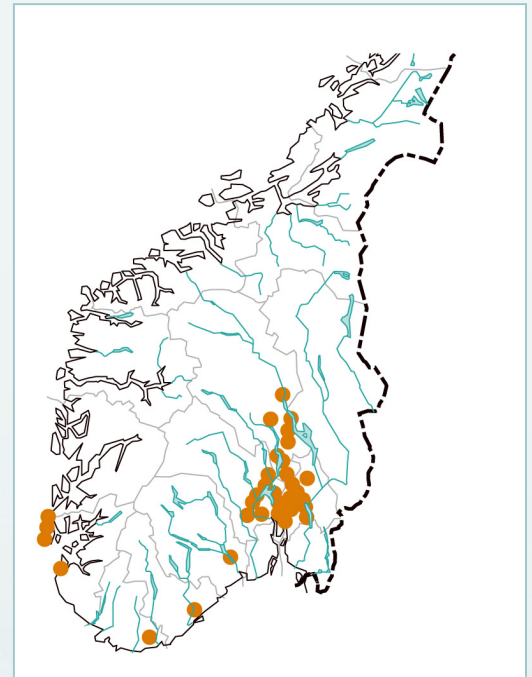
Vasspest *Elodea canadensis*

Fremmed art

Vasspest er den eneste introduserte vannplanten i Norge som har hatt så kraftig spredning og vekst at den blir sett på som en probleplante. Arten er spredd til nærmere 60 norske innsjøer, og danner store bestander i ca. 30 % av disse. Problemvekst er bare registrert i næringsrike vannforekomster, hvor den er til sjenanse for bruk av vannforekomstene og kan føre til utarming og tap av biologisk mangfold.

Status
Kategori Høy risiko på Norsk svarteliste 2007

Vasspest er hovedsaklig registrert på Østlandet, men også noen steder på Sør- og Vestlandet.

Kjennetegn

Vasspest er en undervannsplante tilhørende langskuddsplantene (elodeidene). Den kan opptre i alt fra korte, ugreinete skudd til lange, forgreinete skuddvaser som kan strekke seg fra bunnen og opp til vannoverflaten fra 2-3 meters dyp. Ved gode næringsforhold og særlig kraftig vekst kan arten danne tette skuddmatter i overflaten, som kan bli meget kraftig begrodd av trådalger utover i vekstsesongen. Arten forekommer bare som hoplanter i Norge, og sprer seg ved skuddfragmentering. Skuddene er gjerne mørkegrønne, og har et noe grovt piperenser-aktig utseende med tette bladkranser med tre langstrakt ovale blader i hver krans. Mot skuddspissene sitter bladkransene meget tett, nedover mer glissent.

Utbredelse

Vasspest er naturlig hjemmehørende i Nord-Amerika, men har det siste hundreåret hatt en omfattende spredning i Europa, der den mange steder regnes som en probleplante.

I Norge er arten pr. i dag spredd til nærmere 60 innsjøer og 13 større/mindre elvestrekninger, hovedsakelig på Østlandet. Se nærmere under Bestandsstatus.

Biologi

Vasspest finnes i ulike typer lokaliteter, men danner bare problemvekst i middels næringsrike (mesotrofe) og næringsrike (eutrofe), middels kalkrike vannforekomster. Frodige vasspestbestander kan imidlertid forekomme lokalt i næringsfattige innsjøer der sedimentet tilføres næring. Arten opptre mest i dybdeintervallet 0,5-6m, nedre grense avhengig av lysforholdene i innsjøen.

Østensjøvann i Oslo er den eneste lokaliteten i Norge hvor arten tidvis har gått sterkt tilbake, sannsynligvis delvis forårsaket av algeoppblomstringer.

Bestandsstatus

Vasspest ble introdusert i Norge første gang i 1925 i Østensjøvannet, men det ble først fart i spredningen da den siden ble utsatt eller spredd fra Østensjøvannet til Jarevatnet på Hadeland på slutten av 1950-tallet. Derfra spredte arten seg raskt videre til andre deler av Drammensvassdraget. Fra 1960-tallet har arten spredd seg i gjennomsnitt til omtrent 15 nye lokaliteter pr. tiår. Pr. 1998, da det ble gjort en omfattende status-sammenstilling, var arten spredd til et 50-talls innsjøer og 12 elver. Pr. i dag anslås arten å være spredd til nærmere 60 innsjøer og 13 elver. På 1990-tallet dukket arten opp i et sidevassdrag til Mjøsa, og har siden hatt en spredning til ulike deler av Mjøsa. Av nyere etableringer ellers kan nevnes Molandsvannet i Arendal (1998), Skas-Heigre-kanalen på Jæren (2005) og Hersjøen på Ringerike (2006).

Store bestander eller problemvekst er registrert

i ca. 30% av innsjøene med vasspest. Eksempler på innsjøer med problemvekst er Steinsfjorden, Juveren og Synneren på Ringerike, Jarevatnet og Kalvsjøtjernet på Hadeland, Årungen ved Ås og Fiskåvatn på Karmøy. Observasjoner tyder på at arten i det seinere kan ha gått tilbake i enkelte innsjøer der den tidligere hadde store eller moderate forekomster (for eksempel i Storetjernet på Hadeland, Nordbytjern på Romerike). I Steinsfjorden er det i de siste årene ikke registrert overflatebestander av vasspest, men arten danner fortsatt massebestander ned til 5-6 m dyp. Det foreligger imidlertid ingen systematisk dokumentasjon av eventuelle statusendringer.

Vedvarende kraftig vekst av vasspest med tette overflatematter er til sjenanse for brukere av vannforekomstene. Det gjør det vanskelig å komme fram med båt, utøve fiske, krepsering, og annen fritidsbruk av vannforekomstene. De kalkrike og næringsrike innsjøene med massiv vekst av vasspest representerer også svært viktige naturtype-lokaliteter for

biomangfold, med mange sjeldne og truede rødlistearter. I lokaliteter med vegetasjonsdata fra før vasspest-etablering, er det dokumentert tap av mangfold, inkludert tap av rødlistede vannplanter. Tapet av arter er antatt å være forårsaket av en kombinasjon av tilgroing med vasspest og eutrofiering.

Vasspest spres med skuddfragmenter, og spredning til nye lokaliteter er i hovedsak forårsaket av menneskelig aktivitet, særlig i forbindelse med forflytning av båter og fiskeredskap, men også utsetting av fisk, kreps eller rein utplantning. Spredning fra hagedammer er muligens et økende problem.

Referanser

Berge, D., et al. 1989. Vasspest. Problem og ressurs. Sammenfattende sluttrapport fra vasspestprosjektene. NIVA-rapport O-86238.

Brandrud, T.E. og Mjelde, M. 1999. Vasspest (*Elodea canadensis*). Effekter på biologisk mangfold. Spredningsmønstre og tiltak. NIVA-rapport Inr. 4075-99.

Johansen, S.W. 1987. *Elodea canadensis* i Steinsfjorden. En undersøkelse av plantens vekst og livs­syklus i relasjon til de fysiske og kjemiske forhold i littoralsonen. Cand.scient.oppg. Univ. Oslo.